

**Έκθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών, Αξιών και Επιτρόπου
Διοικήσεως για το νομοσχέδιο «Ο περί Επιτρόπου Διοικήσεως (Τροποποιητικός)
Νόμος του 2022»**

Παρόντες:

Δημήτρης Δημητρίου, πρόεδρος	Ζαχαρίας Κουλίας
Νίκος Γεωργίου	Μαρίνος Μουσιούπτας
Ανδρέας Πασιουρτίδης	Αλεξάνδρα Ατταλίδου

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Θεσμών, Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως μελέτησε το πιο πάνω νομοσχέδιο σε τρεις συνεδρίες της, που πραγματοποιήθηκαν στις 15 και 29 Ιουνίου και στις 6 Ιουλίου 2022. Στο πλαίσιο των συνεδριάσεων της επιτροπής κλήθηκαν και παρευρέθηκαν η Επίτροπος Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, συνοδευόμενη από λειτουργούς του Γραφείου της, εκπρόσωποι του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως και της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας.

Σημειώνεται ότι στο στάδιο της συζήτησης του νομοσχεδίου παρευρέθηκαν επίσης και τα μέλη της επιτροπής κ. Γιώργος Κάρουλλας, Ειρήνη Χαραλαμπίδου και Ανδρέας Θεμιστοκλέους, καθώς και το μη μέλος της επιτροπής βουλευτής κ. Γιώργος Κουκουμάς.

Σκοπός του νόμου που προτείνεται είναι η τροποποίηση του περί Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμου, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα επαναδιορισμού του επιτρόπου για ακόμα μια θητεία, αφενός για να εναρμονιστεί με τις Αρχές της Βενετίας, σύμφωνα με τις οποίες η θητεία του Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων πρέπει να υπερβαίνει τη θητεία του διορίζοντος αυτόν οργάνου και, σε περίπτωση που η προβλεπόμενη στην οικεία νομοθεσία διάρκεια της θητείας του επιτρόπου δεν υπερβαίνει τα επτά έτη, να επιτρέπεται η ανανέωσή της για μία ακόμα θητεία, και αφετέρου για να εναρμονιστεί με τις Αρχές των Παρισίων, σύμφωνα με τις οποίες, σε περίπτωση που ο επίτροπος ενεργεί και έχει διαπιστευθεί ως Εθνική Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η

οικεία νομοθεσία πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα επαναδιορισμού του για μία ακόμα θητεία.

Σημειώνεται ότι η επιτροπή μελέτησε το υπό εξέταση νομοσχέδιο κατά προτεραιότητα, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Κανονισμού 40Α της Βουλής, λόγω της φύσης και της σημασίας αυτού, αφού, σύμφωνα με τα στοιχεία που τέθηκαν ενώπιον της επιτροπής, τον προσεχή Οκτώβρη ο θεσμός του Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ως Εθνική Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην Κυπριακή Δημοκρατία πρόκειται να επαναξιολογηθεί και να επαναδιαπιστευθεί από την αρμόδια Διεθνή Υποεπιτροπή Διαπίστευσης, η οποία λειτουργεί υπό την αιγίδα και σε συνεργασία με το Γραφείο του Υπατού Αρμοστή του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Ειδικότερα, η εκπρόσωπος του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως ενημέρωσε την επιτροπή ότι η ανάγκη για προώθηση της προτεινόμενης τροποποίησης προέκυψε τον Ιούνιο του 2021, ύστερα από την απόφαση της αρμόδιας Διεθνούς Υποεπιτροπής Διαπίστευσης, που λειτουργεί στο πλαίσιο του ΟΗΕ, για αναβολή της επαναξιολόγησης και επαναδιαπίστευσης του Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ως Εθνικής Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Κυπριακής Δημοκρατίας. Συγκεκριμένα, επισήμανε ότι η προτεινόμενη ρύθμιση αποσκοπεί στην υλοποίηση σχετικής σύστασης της υπό αναφορά υποεπιτροπής, θέτοντας περιορισμό στον αριθμό των θητειών που δύναται να υπηρετεί το πρόσωπο που διορίζεται στη θέση του Επιτρόπου Διοικήσεως, ώστε να μην υπηρετεί απεριόριστα στην εν λόγω θέση.

Η εκπρόσωπος της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας συμφώνησε με τον σκοπό και τις επιδιώξεις του υπό συζήτηση νομοσχεδίου και επισήμανε ότι παρόμοια ρύθμιση έχει εφαρμοστεί και αναφορικά με δικαστές του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων

Δικαιωμάτων, ώστε να καθίσταται δυνατή η ανανέωση της εξαετούς θητείας τους για ακόμα μία θητεία.

Η Επίτροπος Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων επισήμανε στην επιτροπή ότι η παροχή δυνατότητας για ανανέωση της θητείας του επιτρόπου αποτελεί συνήθη πρακτική στις πλείστες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και σε τρίτες χώρες, καθότι η εν λόγω ρύθμιση συνιστά δικλίδα ασφαλείας ως προς τη διασφάλιση της ακεραιότητας της Εθνικής Αρχής Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Αναφορικά με τη συμβατότητα του θεσμού του Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με τις Αρχές των Παρισίων και τη διαπίστευσή του ως εθνικού οργανισμού ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μέλη της επιτροπής επισήμαναν ότι στο πλαίσιο των δύο προηγούμενων αξιολογήσεων του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως, που είχαν διεξαχθεί τον Νοέμβριο του 2015 και τον Ιούνιο του 2021, διαπιστώθηκαν αδυναμίες οι οποίες μεταξύ άλλων αφορούν στη διαδικασία επιλογής και διορισμού του επιτρόπου. Περαιτέρω, την επιτροπή απασχόλησαν τα ακόλουθα:

1. Οι λόγοι για τους οποίους με τον νόμο που προτείνεται υιοθετήθηκε μόνο μια εκ των συστάσεων της αρμόδιας υποεπιτροπής αξιολόγησης του ΟΗΕ που διατυπώθηκαν στη βάση των Αρχών της Βενετίας, οι οποίες έχουν υιοθετηθεί από την Επιτροπή της Βενετίας του Συμβουλίου της Ευρώπης το 2019, και των Αρχών των Παρισίων, οι οποίες έχουν υιοθετηθεί στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Διάσκεψης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου το 1993.
2. Το ενδεχόμενο περαιτέρω τροποποίησης της οικείας νομοθεσίας, ώστε ο Επίτροπος Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων να εκλέγεται ή να διορίζεται με την άμεση συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών για σκοπούς διαφάνειας.

3. Η ανάγκη διασφάλισης ότι οι δύο θητείες του Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων θα είναι διαδοχικές.
4. Η επέκταση της θητείας του Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων από έξι σε επτά έτη, ώστε να υπερβαίνει κατά δύο έτη τη θητεία του διορίζοντος αυτόν οργάνου, αντί της προτεινόμενης δυνατότητας ανανέωσης της προβλεπόμενης εξαετούς θητείας, όπως ισχύει σήμερα.
5. Η θεσμοθέτηση διαφανούς διαδικασίας δήλωσης ενδιαφέροντος για διορισμό στη θέση του Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, με διευρυμένα κριτήρια επιλεξιμότητας.
6. Η ανάγκη διασφάλισης ότι, σε περίπτωση επαναδιορισμού του επιτρόπου, θα ακολουθηθεί η προβλεπόμενη διαδικασία διορισμού, όπως αυτή προνοείται στο άρθρο 3(1) του οικείου νόμου.

Αναφορικά με τα πιο πάνω ζητήματα, η Επίτροπος Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ανέφερε μεταξύ άλλων τα ακόλουθα:

1. Ορισμένες από τις εισηγήσεις της αρμόδιας υποεπιτροπής του ΟΗΕ, οι οποίες δεν έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα, δεν είναι δυνατό να τύχουν πιστής εφαρμογής στη Δημοκρατία, καθότι, σε αντίθεση με άλλες χώρες και ιδιαίτερα με τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην Κυπριακή Δημοκρατία, το πολίτευμα της οποίας είναι προεδρική δημοκρατία, ισχύει η αυστηρή αρχή της διάκρισης των εξουσιών. Συναφώς, το Γραφείο της επιτρόπου έχει προβεί σε σειρά ενεργειών προς ενημέρωση της αρμόδιας υποεπιτροπής του ΟΗΕ για την πιο πάνω ιδιαιτερότητα της κυπριακής έννομης τάξης, καθώς και για τις προσπάθειες του εν λόγω Γραφείου να εφαρμόσει κατ' αναλογίαν τις συστάσεις της.
2. Η εναρμόνιση με επιμέρους συστάσεις της αρμόδιας υποεπιτροπής του ΟΗΕ δυνατόν να επιτευχθεί με τρόπο άλλο από την τροποποίηση της σχετικής

νομοθεσίας και ήδη το Γραφείο της έχει προβεί σε άλλες ενέργειες για τον σκοπό αυτό.

3. Τα διευρυμένα κριτήρια επιλογής του Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων διασφαλίζονται στο υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο, οι διατάξεις του οποίου συνάδουν με τις Αρχές της Βενετίας, ενώ καμία εκ των παρατηρήσεων της αρμόδιας υποεπιτροπής του ΟΗΕ δεν αφορά το εν λόγω ζήτημα.
4. Το Γραφείο της Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων υποστηρίζει τη θεσμοθέτηση, είτε με νομοθεσία είτε με διοικητικής φύσεως ρυθμίσεις, της διαδικασίας δημόσιας πρόσκλησης προς εκδήλωση ενδιαφέροντος για την πλήρωση της θέσης Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, διαδικασία η οποία στην πράξη τυγχάνει εφαρμογής, χωρίς να έχει ωστόσο θεσμοθετηθεί. Συναφώς, επισήμανε ότι σε καμία χώρα δεν εκλέγεται ο επίτροπος απευθείας από τους πολίτες.

Περαιτέρω, η Επίτροπος Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κατέθεσε στην επιτροπή σχετικό γραπτό υπόμνημα, στο οποίο συνοψίζονται οι ενέργειες του Γραφείου της αναφορικά με την πλήρη υιοθέτηση των συστάσεων της αρμόδιας υποεπιτροπής του ΟΗΕ. Όπως αναφέρεται στο εν λόγω υπόμνημα, αναφορικά με τη διαδικασία επιλογής και διορισμού του επιτρόπου, ύστερα από την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερομηνίας 28 Ιουνίου 2022, η πρόσκληση για πλήρωση της θέσης του επιτρόπου θα δημοσιεύεται στον ημερήσιο τύπο και όχι στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, όσον αφορά δε την προώθηση και την ενίσχυση του πλουραλισμού, βάσει της υπό αναφορά απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, θα συσταθεί συμβουλευτική επιτροπή, στην οποία θα συμμετέχει και η κοινωνία των πολιτών.

Ο Γενικός Ελεγκτής διατύπωσε γραπτώς τις απόψεις του επί του νομοσχεδίου σε επιστολή του, ημερομηνίας 9 Ιουνίου 2022, ενεργώντας, όπως αναφέρει ο ίδιος, στο πλαίσιο άσκησης των αρμοδιοτήτων του για ενδυνάμωση της διαφάνειας και της αξιοκρατίας στην επιλογή των ανεξάρτητων αξιωματούχων.

Ο πιο πάνω ανεξάρτητος αξιωματούχος, επικαλούμενος τις Αρχές της Βενετίας και τις συστάσεις της αρμόδιας υποεπιτροπής του ΟΗΕ προς την Επίτροπο Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, προέβη σε συγκεκριμένες εισηγήσεις προς υιοθέτηση των εν λόγω συστάσεων, ιδίως όσον αφορά τη διαδικασία επιλογής και διορισμού του εκάστοτε επιτρόπου, καθώς και τη διάρκεια της θητείας του. Ειδικότερα, στην προαναφερόμενη επιστολή του ο Γενικός Ελεγκτής, λαμβάνοντας υπόψη ότι σύμφωνα με τις Αρχές της Βενετίας είναι προτιμητέο ο επίτροπος να υπηρετεί μία μόνο θητεία, κατά προτίμηση όχι μικρότερη από επτά έτη, καθώς και ότι σύμφωνα με την εισήγηση της αρμόδιας υποεπιτροπής του ΟΗΕ δεν πρέπει να παρέχεται δυνατότητα στον εκάστοτε επίτροπο να υπηρετεί για απεριόριστο αριθμό θητειών, εισηγείται όπως η διάρκεια της θητείας του Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καθορίζεται σε επτά έτη, χωρίς τη δυνατότητα ανανέωσής της.

Υπό το φως των πιο πάνω, η επιτροπή αποφάσισε την αναθεώρηση του κειμένου του νομοσχεδίου, ώστε να διευκρινίζεται ότι, σε περίπτωση επαναδιορισμού του επιτρόπου θα τηρείται η προβλεπόμενη στον νόμο διαδικασία διορισμού του.

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Θεσμών, Αξιών και Επιτρόπου Διοικήσεως, αφού έλαβε υπόψη όλα όσα τέθηκαν ενώπιόν της, κατά πλειοψηφία του προέδρου της και του μέλους της βουλευτή της κοινοβουλευτικής ομάδας του Δημοκρατικού Συναγερμού, του μέλους της βουλευτή της κοινοβουλευτικής ομάδας του Δημοκρατικού Κόμματος, καθώς και του μέλους της βουλευτή της Δημοκρατικής Παράταξης-Συνεργασία Δημοκρατικών Δυνάμεων, υιοθετεί τους σκοπούς και τις επιδιώξεις του νομοσχεδίου και εισηγείται στη

Βουλή τη ψήφισή του σε νόμο, όπως το κείμενό του έχει αναθεωρηθεί σύμφωνα με τα πιο πάνω.

Το μέλος της επιτροπής βουλευτής της κοινοβουλευτικής ομάδας ΑΚΕΛ-Αριστερά-Νέες Δυνάμεις και το μέλος της βουλευτής του Κινήματος Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών επιφυλάχθηκαν να τοποθετηθούν επί των προνοιών του νομοσχεδίου κατά τη συζήτησή του στην ολομέλεια του σώματος.

12 Ιουλίου 2022

Αρ. Φακ.: 23.01.063.096-2022

ΜΣ/ΣΠ/ΜC